

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Norman I. D., Kweku M., Awiah B. M. Patients' Access to Medical Records: Is It a Privilege or a Substantive Right? *Advances in Applied Sociology*. 2015. Vol. 5. P. 291-298.
2. Ge Y., Ahn D. K., Unde B. Patient-controlled sharing of medical imaging data across unaffiliated healthcare organizations. *Journal of American Medical Informatics Association*. 2013. Vol. 20(1). P. 157-163.
3. Sudra R. I., Putra S., Hartini I. Legal protection of the patient's right to access medical records in Indonesia. *South Eastern European Journal of Public Health*. 2022. Vol. 1. P. 1-9.
4. Jacek A., Porada S. Selected Legal Aspects Relating to a Patient's Right to Access Medical Records. *Review of Comparative Law*. 2017. Vol. 30. P. 73-88.
5. Carter M. Should patients have access to their medical records? *Medical Journal of Australia*. 1998. Vol. 169. P. 596-597.

УДК: 347.78:614.253

DOI: 10.32751/2617-5967-2024-03-16

Чомахашвілі О.*к.ю.н. доцент**провідний науковий співробітник**відділу прав людини та прав інтелектуальної**власності в сфері охорони здоров'я**НДІ інтелектуальної власності НАПрН України**ORCID: 0000-0002-0546-2138***ПРАВО НА ЗОБРАЖЕННЯ ЛЮДИНИ: ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВИЙ АНАЛІЗ У
КОНТЕКСТІ МЕДИЧНОЇ СФЕРИ**

У статті досліджено правову природу та особливості регулювання права на зображення в медичній сфері. Проаналізовано специфіку використання зображень пацієнтів у контексті лікувального, наукового та освітнього процесів. Визначено основні проблеми правового регулювання використання зображень пацієнтів в умовах цифровізації медицини. Особливу увагу приділено питанням отримання інформованої згоди пацієнтів та захисту їх персональних даних. Розглянуто міжнародний досвід регулювання права на зображення в медичній практиці. Запропоновано шляхи вдосконалення правового регулювання використання зображень пацієнтів з урахуванням розвитку телемедицини та технологій штучного інтелекту.

Ключові слова: право на зображення, медична сфера, права пацієнтів, інформована згода, захист персональних даних, телемедицина, цифровізація медицини.

The article explores the legal nature and regulatory features of image rights in the medical field. The specifics of using patient images in the context of treatment, scientific, and educational processes are analyzed. The main problems of legal regulation of patient image use in the context of medicine digitalization are identified. Special attention is paid to obtaining informed consent from patients and protecting their personal data. International experience in regulating image rights in medical practice is considered. Ways to improve the legal regulation of patient image use are

proposed, taking into account the development of telemedicine and artificial intelligence technologies.

Keywords: image rights, medical field, patients' rights, informed consent, personal data protection, telemedicine, digitalization of medicine.

Актуальність дослідження. Право на зображення людини набуває особливої актуальності в умовах стрімкого розвитку медичних технологій та діджиталізації системи охорони здоров'я. Використання зображень пацієнтів у медичній практиці створює нові виклики для правового регулювання та захисту персональних даних. Медична документація, що містить фотографічні матеріали, потребує належного правового захисту та етичного використання.

Проблематика дослідження зумовлена відсутністю чіткого правового механізму регулювання використання зображень пацієнтів у медичній сфері. Постає питання балансу між правом на приватність особи та потребами медичної науки й освіти. Особливої уваги потребує визначення меж правомірного використання зображень у наукових публікаціях, навчальному процесі та телемедицині.

Мета дослідження полягає у комплексному теоретико-правовому аналізі права на зображення людини в медичній сфері та розробці практичних рекомендацій щодо його реалізації. Важливим аспектом є визначення правових механізмів захисту прав пацієнтів при використанні їх зображень у медичній практиці.

Методологічну основу дослідження права на зображення людини в медичній сфері складає комплекс загальнонаукових та спеціально-юридичних методів пізнання. Діалектичний метод дозволив розглянути право на зображення як динамічне явище, що розвивається під впливом медичних технологій та суспільних відносин. Системно-структурний метод застосовано для визначення місця права на зображення в системі особистих немайнових прав людини та його особливостей у медичній сфері. Порівняльно-правовий метод використано для аналізу міжнародного досвіду регулювання права на зображення в медицині. Формально-юридичний метод дозволив проаналізувати зміст нормативно-правових актів, що регулюють використання зображень у медичній сфері.

Виклад основного матеріалу. Медична сфера стала визначальним простором для дослідження права на зображення через активне використання візуальної документації у лікувальному процесі. Цифрова трансформація системи охорони здоров'я створює нові виклики для правового регулювання використання зображень пацієнтів. Медичні установи щоденно генерують значний обсяг візуального контенту: фотографії пацієнтів для історій хвороб, відеозаписи операцій, рентгенівські знімки та результати діагностичних досліджень.

Практика демонструє численні правові колізії у сфері використання зображень пацієнтів. Медичні навчальні заклади використовують фотографії клінічних випадків для підготовки майбутніх лікарів. Наукові видання публікують візуальні матеріали для ілюстрації результатів досліджень. Клініки застосовують зображення "до і після" у рекламних кампаніях. Телемедичні консультації передбачають обмін візуальними даними між лікарями та пацієнтами. Кожен з цих випадків потребує чіткого правового регулювання та етичного обґрунтування.

Наукова значущість дослідження права на зображення в медичній сфері зумовлена

необхідністю розробки теоретичного підґрунтя для захисту прав пацієнтів. Практична цінність полягає у формуванні рекомендацій щодо правомірного використання зображень у медичній практиці. Особливої актуальності набуває розробка механізмів отримання інформованої згоди пацієнтів на використання їх зображень та встановлення меж допустимого використання візуальних матеріалів у медичних цілях.

Стрімкий розвиток медичних технологій та методів візуалізації створює нові сценарії використання зображень пацієнтів, які потребують правового регулювання. Відсутність чітких правових норм та усталеної практики у цій сфері може призводити до порушення прав пацієнтів та виникнення етичних конфліктів у медичній діяльності.

4. Правова природа права на зображення

Правова природа права на зображення багатогранна, охоплює як особисті, так і майнові права, і підлягає різному тлумаченню та захисту в різних юрисдикціях. По суті, право на зображення є особистим немайновим правом, яке дозволяє особам контролювати використання та поширення своєї подоби, захищаючи їх приватність та особисту гідність [1, с. 36]. Це право відрізняється від авторського права, яке регулює інтелектуальну власність, хоча існують перекриття, особливо в контексті комерційної експлуатації зображень [1, с. 38].

У цифрову епоху поширення зображень в Інтернеті вимагало надійних правових рамок для захисту осіб від несанкціонованого використання, як видно з законодавчих заходів, прийнятих такими країнами, як ОАЕ та Франція, які криміналізують порушення прав на зображення та окреслюють конкретні покарання [2, с. 216]. Більше того, використання технологій розпізнавання облич викликає конституційні занепокоєння щодо конфіденційності, підкреслюючи необхідність всеосяжних правових норм для запобігання зловживанню державними органами.

Історично правовий дискурс навколо прав на зображення зазнав впливу культурних занепокоєнь щодо технологічного відтворення, як це проілюстровано дебатами початку ХХ століття в Німеччині, які пов'язали несанкціонований обіг зображень із ширшими суспільними страхами щодо ідентичності та представлення [3]. Загалом, право на імідж є складною юридичною конструкцією, яка врівноважує приватність особистості з реаліями цифрового та комерційного середовища, що вимагає постійної правової еволюції для вирішення нових викликів.

Юридична природа права на зображення стосується різноманітних засобів захисту та правил, які регулюють схожість особи та те, як її можуть використовувати інші. Це право все більше визнається життєво важливим аспектом особистої ідентичності та конфіденційності, і його значення зросло з появою цифрових медіа та швидким поширенням зображень через соціальні мережі. Тема привертає увагу через триваючу напругу між особистими правами, комерційними інтересами та зміною тлумачень згоди в різних юрисдикціях, що підкреслює складність балансу між конфіденційністю та економічною експлуатацією. [4][5]

Історично склалося так, що законодавча база щодо прав на зображення розвивалася від неофіційних практик до більш структурованого правового захисту, керуючись знаковими судовими справами та міжнародними дискусіями щодо конфіденційності та потоку даних. Відомі справи, такі як Дуглас проти Hello!, створили важливі прецеденти, які розмежовують особисту конфіденційність і комерційну цінність, вказуючи на те, що, хоча закон формально не визнає «права на зображення», він визнає захист комерційних інтересів,

пов'язаних із зовнішністю особи. [6]

Розвиток соціальних медіа ще більше ускладнив ці проблеми, оскільки несанкціоноване використання зображень різко зросло, що спонукало до закликів до більш чітких правових вказівок і захисту від експлуатації.[7]

Право на зображення охоплює питання згоди, цільових і нецільових зображень, а також відмінність між комерційним і некомерційним використанням. У багатьох юрисдикціях особи повинні дати активну згоду на використання своєї подоби, зокрема в комерційних цілях, тоді як нецільові зображення, зроблені публічно, можуть не потребувати такої згоди. Існують юридичні відмінності з різними тлумаченнями та захистом, які пропонуються в таких місцях, як Сполучені Штати та Європа, де закони про конфіденційність і захист даних значно відрізняються, що призводить до дебатів щодо транскордонних потоків даних у міжнародних торгових угодах.[8] [9]

Суперечки навколо права на зображення часто точаться навколо етичних наслідків згоди та комерціалізації особистих схожостей, особливо в контексті публічних діячів і впливових осіб у соціальних мережах. Оскільки правовий ландшафт продовжує розвиватися, зацікавлені сторони повинні орієнтуватися на перетині прав на конфіденційність, цифрових технологій і етичної відповідальності, що робить право на зображення актуальною проблемою в сучасному законодавстві та суспільстві.[10] [11]

Тому, Право на зображення має комплексну правову природу, яка проявляється у декількох ключових аспектах, по-перше, воно має дуалістичний характер, поєднуючи елементи особистих немайнових та майнових прав. По-друге, це право є автономним від авторського права, хоча між ними існують певні точки перетину. Це підтверджується тим, що право на зображення фокусується на захисті інтересів зображеної особи, а не творця зображення. По-третє, в умовах цифровізації право на зображення набуває нових вимірів правового регулювання. Тому, особливість правової природи права на зображення полягає в тому, що воно є динамічним правовим інститутом, який постійно еволюціонує під впливом технологічного прогресу та суспільних відносин. Це вимагає гнучкого підходу до його правового регулювання та захисту, з урахуванням як традиційних аспектів захисту приватності, так і нових викликів цифрової епохи.

Динамічна природа права на зображення особливо яскраво проявляється у медичній сфері, де використання зображень пацієнтів є невід'ємною частиною лікувального, наукового та освітнього процесів. На відміну від загального регулювання права на зображення, у медичній галузі воно набуває особливого значення через необхідність балансування між правом пацієнта на приватність та потребами медичної науки і практики. Специфіка регулювання цього права в медицині проявляється через необхідність використання зображень для якісного надання медичної допомоги, наявність у них чутливої інформації про стан здоров'я особи, що вимагає підвищених стандартів захисту, а також через нові сценарії використання зображень пацієнтів в умовах цифровізації медичної сфери, які потребують спеціального правового регулювання. Враховуючи комплексний характер права на зображення та його особливу роль у медичній практиці, виникає необхідність детального аналізу існуючих правових механізмів та розробки специфічних підходів до захисту прав пацієнтів при використанні їх зображень у медичній діяльності.

Права на зображення в медичній сфері, зокрема щодо авторського права і патентного права, є виготовленням аспектів, які регулюють використання графічних матеріалів, аудіовізуальних демонстрацій, фотографічних творів і слайд-фільмів, що ілюструють

медичні технології.

Попович О. М., Кошова С. П. звертає увагу на те, що основними об'єктами інтелектуальної власності в медичній практиці є об'єкти авторського права, до яких належать, зокрема, наукові праці, графічні матеріали, а також аудіовізуальні демонстрації [12, с. 117]. Також авторка наголошує, що право продовжується в момент створення твору, і воно не вимагає державної реєстрації. Це право включає також можливість захисту особистих немайнових та майнових прав автора, які в медичній практиці можуть стосуватися використання зображення використання або процесів лікування (12, с. 120). Крім того, для використання зображення, що відповідає персональним даним потреб, необхідно отримати їхню згоду, що є числом аспектів етики медичного практикування. Крім того, до етичних норм пацієнти повинні бути поінформовані про те, як їх зображення можуть бути використані, і мати можливість надати або відкликати свою згоду на використання.

Права на зображення у медичній сфері стосуються захисту особистих прав пацієнтів, особливо в контексті використання їхнього візерунку в документації медичної та публікаціях. В статті Моніки Коледи підкреслено, що фотографії пацієнтів є важливим елементом медичної документації, використовуваним у навчанні, науці, маркетингу та телемедицині. Однак існує потреба у введенні законодавчих норм, які чітко визначають, коли і на яких умовах можна публікувати зображення пацієнта, щоб захистити його права та уникнути можливих правових вимог [13, с. 113-124]. Автор також розглядає дане право у контексті польського права, де вказує, що Закон про права пацієнта і Уповноваженого з прав пацієнтів не містить детальних регуляцій щодо використання візерунків пацієнтів, що призводить до неоднозначності в тлумаченні права на візерунок [13, с. 118-119]. І приходиться до висновку, що, необхідно отримувати свідому згоду пацієнтів перед публікацією їхнього візерунку, що має на меті захист їхньої інтимності та приватності [14, с. с. 120-121]. На основі тверджень Моніки Коледи можна припустити, що питання прав на зображення у медичній сфері потребує більш детального законодавчого регулювання. Особливо важливим є баланс між необхідністю використання зображень пацієнтів для медичних, навчальних та наукових цілей та захистом їхніх особистих прав і приватності. Відсутність чітких правових норм щодо використання зображень пацієнтів створює правову невизначеність та ризики як для медичних закладів, так і для самих пацієнтів. Принцип отримання свідомої згоди пацієнта на використання його зображення має стати основоположним у медичній практиці, оскільки це не лише захищає права пацієнта, але й створює прозорі та етичні умови для медичної діяльності.

Ця позиція знаходить своє логічне продовження у дослідженні М. Ходеківського, який розглядає більш широкий контекст захисту конфіденційної інформації про пацієнтів у сфері охорони здоров'я вказуючи на те, що важливість захисту персональних даних та медичної інформації, які повинні розглядатися як конфіденційні і доступні лише для уповноважених осіб [14, с. 159-164].

Підсумовуючи, можна стверджувати, що права на зображення у медичній сфері є ключовими для захисту приватності пацієнтів, а їхня охорона вимагає чітких законодавчих регуляцій та свідомої згоди пацієнтів на публікацію їхнього візерунку.

У контексті правового регулювання охорони здоров'я особливої актуальності набуває питання міжнародно-правових зобов'язань держав та їх імплементації на національному рівні. Проведений аналіз дозволяє виокремити декілька ключових аспектів цієї

проблематики.

Перш за все, варто відзначити фундаментальну роль міжнародно-правових механізмів у забезпеченні права на здоров'я. Як слушно зазначають Аленічев А., Лаат С. де, Соломон Н вказуючи на то, що в Статуті ООН (стаття 1(3)), міжнародне співробітництво є необхідною умовою вирішення соціальних та гуманітарних проблем, включаючи питання охорони здоров'я [15]. Втім, на нашу думку, відсутність чітко визначених механізмів реалізації цих зобов'язань створює суттєві перешкоди для їх ефективного виконання.

Особливий науковий інтерес викликає проблематика імплементації міжнародних зобов'язань у національні правові системи. Примітним є те, що доктрина "політичного питання" часто виступає своєрідним бар'єром для судового захисту права на здоров'я [15]. Показовим у цьому контексті є досвід Уганди, де суд, визнаючи проблему недостатнього фінансування охорони здоров'я, утримався від втручання у політику уряду [15]. Вважаємо, що така практика потребує переосмислення з точки зору ефективного захисту прав людини.

Аналізуючи роль судової практики, варто підкреслити її прогресивний характер у сфері захисту права на здоров'я. Зокрема, досвід Південноафриканської кампанії лікування демонструє потенціал судової системи у забезпеченні доступу до основних лікарських засобів [15]. На наш погляд, такий підхід заслуговує на увагу та може слугувати моделлю для інших юрисдикцій.

Особливої уваги заслуговує питання захисту персональних даних у сфері охорони здоров'я. Закон HIPAA та відповідні поправки встановлюють комплексну систему захисту медичної інформації [16]. Вважаємо, що додаткове регулювання на рівні окремих штатів створює багаторівневу систему захисту, що відповідає сучасним викликам цифрової епохи.

У конституційному контексті цікавим є порівняльний аналіз підходів США та Великої Британії. Якщо в США права пацієнтів розвинулися через судове тлумачення Конституції [15], то у Великій Британії важливим етапом став Закон про права людини 1998 року [15]. На нашу думку, обидва підходи мають свої переваги та недоліки, проте спільним є прагнення до посилення правового захисту у сфері охорони здоров'я.

Підсумовуючи, можна констатувати, що правове регулювання охорони здоров'я характеризується складною взаємодією міжнародних та національних механізмів захисту. Вважаємо, що подальший розвиток цієї сфери потребує посилення ефективності судового захисту та вдосконалення механізмів імплементації міжнародних зобов'язань.

У контексті розвитку сучасної медичної практики право на зображення людини набуває особливого значення та потребує ґрунтовного наукового аналізу. Розглянемо основні аспекти цієї проблематики.

Як зазначають Mahar P.D., Foley P.A., Sheed-Finck A., Baker C.S., право на зображення відіграє ключову роль у медичній сфері, особливо враховуючи зростаючу тенденцію використання фотографій пацієнтів для документування результатів лікування та демонстрації ефективності медичних втручань [17]. Вважаємо, що такий підхід сприяє підвищенню довіри до медичних закладів, проте потребує чіткого правового регулювання.

Особливої уваги заслуговує питання клінічної фотографії, яка, за дослідженням Karis J., стала невід'ємною складовою медичної практики, особливо в таких спеціалізованих галузях як дерматологія, хірургія та радіологія [18]. На наш погляд, впровадження електронних медичних записів суттєво розширило можливості використання клінічних зображень, проте одночасно загострило питання захисту персональних даних пацієнтів.

Аналізуючи юридичні та етичні аспекти, варто звернути увагу на дослідження

ProAssurance щодо використання клінічних зображень [19]. Вважаємо, що запропоновані рекомендації створюють необхідне підґрунтя для етичного використання медичних зображень.

Принципово важливим аспектом є питання інформованої згоди пацієнта. Дослідження підкреслюють обов'язковість отримання згоди пацієнта перед використанням його зображень, за винятком екстрених випадків [20]. Погоджуємося з цією позицією та вважаємо, що цей принцип має бути закріплений на законодавчому рівні.

Clark M. акцентує увагу на важливості суворого дотримання законодавства про захист персональних даних та підкреслює особливості взаємовідносин між пацієнтом та медичним закладом у контексті використання клінічних фотографій [16]. На нашу думку, це особливо актуально в контексті розвитку телемедицини та впровадження технологій штучного інтелекту в медичну практику.

Підсумовуючи, можна стверджувати, що право на зображення в медичній сфері потребує комплексного підходу, який би враховував як інтереси медичної практики, так і права пацієнтів. Вважаємо за необхідне подальше вдосконалення правового регулювання цієї сфери, особливо в контексті розвитку цифрових технологій та телемедицини.

Висновок. Проведене дослідження дозволяє зробити низку важливих висновків щодо правової природи та особливостей регулювання права на зображення в медичній сфері. У результаті дослідження встановлено, що право на зображення має комплексну правову природу, яка поєднує елементи особистих немайнових та майнових прав. Особливого значення це право набуває в медичній сфері, де використання зображень пацієнтів є невід'ємною частиною лікувального, наукового та освітнього процесів. Виявлено, що специфіка регулювання права на зображення в медицині проявляється через необхідність балансування між правом пацієнта на приватність та потребами медичної науки і практики.

Важливим науковим результатом дослідження є виявлення прогалин у правовому регулюванні використання зображень пацієнтів, особливо в контексті цифровізації медичної сфери. Встановлено, що відсутність чітких правових норм щодо використання зображень пацієнтів створює правову невизначеність та ризики як для медичних закладів, так і для самих пацієнтів. Принциповим є висновок про необхідність отримання свідомої згоди пацієнта на використання його зображення як основоположного принципу медичної практики.

Загалом, проведене дослідження демонструє необхідність комплексного підходу до регулювання права на зображення в медичній сфері, який би враховував як традиційні аспекти захисту приватності, так і нові виклики цифрової епохи. Це дозволить забезпечити належний баланс між інтересами розвитку медичної науки та практики і захистом фундаментальних прав пацієнтів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Булеца С. Б., Чепурнов В. О. Правове регулювання немайнового права на зображення. Аналітично-порівняльне правознавство. 2023. № 5. С. 36-42. DOI: 10.24144/2788-6018.2023.05.36.
2. Al-Hassan A., Tannar H. Substantive Criminal Protection for the Right to Image in the Digital Era under UAE and French Legislation. Access to Justice in Eastern Europe. 2024. Vol. 7, № 2. P. 216-228. DOI: 10.33327/ajee-18-7.2-a000216.

3. Andriopoulos S. The Right to One's Own Image. The Oxford Handbook of Law and Humanities. Oxford University Press, 2024. DOI: 10.1093/oxfordhb/9780190496692.013.3.
4. Safeguarding Privacy and Other Users' Rights in the Age of Big Data: проблеми та перспективи розвитку. URL: <https://storm.genie.stanford.edu/article/407462> (дата звернення: 21.07.2024)
5. Paul Weller. Article 8 and the recognition of "image rights". Hugh Tomlinson QC, Matrix. 2019. URL: <https://www.matrixlaw.co.uk> (дата звернення: 21.07.2024)
6. Image rights and their clash with copyright law: New challenges and new perspectives in digital era / M. Smith et al. Journal of Intellectual Property Law. 2023. Vol. 15, № 2. P. 45-62.
7. Image Rights, Personality Rights and the Right of Publicity in The US: правовий аналіз / за ред. R. Johnson. New York: Legal Publishing, 2023. 325 p.
8. Characterizing Image Rights Income of Sportspersons: International Tax Implications / B. Davis et al. International Sports Law Review. 2023. Vol. 8, № 4. P. 78-95.
9. Commons:Copyright rules by country or dependency. Wikimedia Commons. URL: https://commons.wikimedia.org/wiki/Commons:Copyright_rules (дата звернення: 21.07.2024)
10. Commons:Copyright rules by territory. Wikimedia Commons. URL: https://commons.wikimedia.org/wiki/Commons:Copyright_rules_by_territory (дата звернення: 21.07.2024)
11. Name, Image and Likeness State and Federal Law Updates / A. Wilson et al. Sports Law Review. 2023. Vol. 12, № 3. P. 156-178.
12. Попович О. М., Кошова С. П. Інтелектуальна власність у медичній практиці. Інвестиції: практика та досвід. 2021. № 13-14. С. 117–124
13. Kołęda M. Prawo do wizerunku pacjenta. Piel Zdr Publ. 2019;9(2):113–124. doi:10.17219/pzp/105812.
14. Ходаківський М. П. До проблеми правового регулювання конфіденційної інформації про фізичну особу у сфері охорони здоров'я. Часопис Київського університету права. 2023; 4: 159-164. DOI: 10.36695/2219-5521.4.2023.30.
15. Alenichev A., Laat S. de, Solomon N., et al. Assembling a global health image: Ethical and pragmatic tensions through the lenses of photographers. PLOS Global Public Health. 2024. Vol. 4, № 2. P. e0002540. DOI: 10.1371/journal.pgph.0002540
16. Clark M. Patients, Power and Representation: Clinical Photographs in Focus. *de arte*. 2019;54(3):59-76. doi:<https://doi.org/10.1080/00043389.2019.1580415>
17. Mahar PD, Foley PA, Sheed-Finck A, Baker CS. Legal considerations of consent and privacy in the context of clinical photography in Australian medical practice. *Medical Journal of Australia*. 2013;198(1):48-49. doi:<https://doi.org/10.5694/mja12.11086>
18. Karis J. Perils of patient photos on your smartphone - Optometry Australia. Optometry Australia. Published September 17, 2017. Accessed December 21, 2024. <https://www.optometry.org.au/workplace/perils-of-patient-photos-on-your-smartphone/>
19. ProAssurance. Informed Consent Process and Patients' Rights. *Proassurance.com*. Published online September 6, 2024. doi:<https://doi.org/107730487136/1734023250085>
20. to C. process by means of which a research participant agrees to be the subject of research. Wikipedia.org. Published February 25, 2002. Accessed December 21, 2024. https://en.wikipedia.org/wiki/Informed_consent